

Η Ελλάδα διαθέτει την πλουσιότερη ερπετοπανίδα της Ευρώπης. Χάρη στην ιδιαίτερη γεωγραφική της θέση, ανάμεσα σε τρεις ηπείρους κάθε μία από τις οποίες συνεισφέρει το δικό της διακριτό πανίδικό αποτύπωμα, και τον υψηλό ηθωσιτισμό, που προσφέρει την απαραίτητη απομόνωση για να ολοκληρωθούν ειδογενετικές διαδικασίες, η χώρα μας φιλοξενεί πολλά διαφορετικά Αμφίβια και Ερπετά. Μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί 100 είδη, πολλά από τα οποία εξαπλώνονται μόνο στην χώρα μας. Στο παρόν φυλλάδιο παρουσιάζονται συνοπτικά κάποια από τα πιο σημαντικά είδη: ενδημικά (είδη με αποκλειστική κατανομή στην Ελλάδα) και είδη Προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Το φυλλάδιο αυτό αποτελεί μια πρώτη εισαγωγή στον εντυπωσιακό κόσμο των ελληνικών Αμφιβίων και Ερπετών. Τα κείμενα αποτελούν μια σύντομη σύσταση κάποιων μόνο από τα πολλά Αμφίβια και Ερπετά της πατρίδας μας. Για μια πιο ολοκληρωμένη γνωριμία με την ελληνική ερπετοπανίδα, ο αναγνώστης παροτρύνεται να επισκεφθεί την ιστοσελίδα <http://herpalkas.gr> όπου παρέχονται περισσότερες πληροφορίες για το σύνολο των ειδών, καθώς και διεξοδικά στοιχεία για την εξάπλωσή τους αποτυπωμένα σε λεπτομερείς χάρτες. Επίσης, από την ίδια θέση, προσφέρεται η δυνατότητα ηλεκτρονικής λήψης της ψηφιακής έκδοσης του βιβλίου «Ατλας των Αμφιβίων και των Ερπετών της Ελλάδας» όπου παρουσιάζονται βασικές γνώσεις για τη γενική βιολογία των ειδών, την κατάσταση διατήρησής τους και το καθεστώς προστασίας και κινδύνου τους μαζί με αναλυτικούς χάρτες με παρουσίαση της ακριβούς εξάπλωσης των ειδών.

Η Ελληνική Ερπετολογική Εταιρεία ιδρύθηκε το 1999 και έκτοτε δραστηριοποιείται ενεργά στη μελέτη, την προστασία και την διατήρηση των πληθυσμών των Αμφιβίων και των Ερπετών της χώρας. Το φυλλάδιο αυτό, καθώς και η ιστοσελίδα και το βιβλίο, συντάχθηκαν από τα μέλη της Εταιρείας με την υποστήριξη του Πράσινου Ταμείου στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού προγράμματος «Καινοτόμες Δράσεις με τους Πολίτες - Φυσικό Περιβάλλον και Καινοτόμες Περιβαλλοντικές Δράσεις 2018» με τίτλο έργου «Γνωρίζοντας και Προστατεύοντας την Ελληνική Ερπετοπανίδα».

Επιμέλεια φυλλαδίου:
Παναγιώτης Παφίλης, Απόστολος Χριστόπουλος
Ομάδα Συντονισμού Έργου:
Παναγιώτης Παφίλης, Παναγιώτα Μαραγκού, Πέτρος Λυμπεράκης
Φωτογραφίες:
Ι. Ιωαννίδης, Μ. Νικολάου, Π. Παφίλης, Ηλ. Στραχίνης, Απ. Χριστόπουλος

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΡΠΕΤΟΠΑΝΙΔΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΡΠΕΤΟΠΑΝΙΔΑ

Κιτρινομπομπίνα *Bombina variegata*

Μήκος σώματος 3-5,3 εκατοστά. Χρώμα ράχης σκούρο λαδί με μικρά σκουρόχρωμα στίγματα. Χρωματισμός κάτω μέρους κίτρινος ή πορτοκαλί με μαύρες κηλίδες. Το δέρμα καλύπτεται από φυμάτια και η κόρη του ματιού έχει σχήμα καρδιάς ή τριγωνικό. Δεν υπάρχει τυμπανική μεμβράνη και στα αρσενικά ο εξωτερικός φωνητικός σάκος απουσιάζει.

Βασικά στοιχεία βιολογίας
 Δραστηριοποιείται κυρίως την ημέρα. Σε νάρκη από τον Οκτώβριο έως τον Μάρτιο. Η αναπαραγωγή πραγματοποιείται άνοιξη-καλοκαίρι και τα θηλυκά γεννούν 100-170 αυγά. Τρέφεται με Αρθρόποδα, σαλιγκάρια, Χειλόποδα, Διπλόποδα και Ακάρεα. Ζει σε λιμνούλες, πηγές, ρυάκια, έλη, ποτίστρες ζώων και νερολακούβες.

Εξάπλωση
 Ζει σε όλη τη νότια και κεντρική Ευρώπη. Στην Ελλάδα απαντά σε υψόμετρα 600-2.000 μέτρων, σε ορεινούς όγκους της βόρειας και κεντρικής χώρας και στην Εύβοια.

Βάτραχος της Καρπάθου *Pelophylax cerigensis*

Μήκος σώματος 5-7 εκατοστά. Χρωματισμός ράχης καφέ-γκρίζος ή καφέ-λαδί με πολλά μικρά σκουρόχρωμα στίγματα και κηλίδες. Δύο παράλληλες δερμικές πτυχές διατρέχουν τη ραχιαία πλευρά καθ' όλο το μήκος.

Βασικά στοιχεία βιολογίας
 Δραστηριοποιείται την ημέρα αλλά τους θερινούς μήνες η δραστηριότητα μετατοπίζεται το δειλινό. Ενεργός όλη τη διάρκεια του χρόνου. Τρέφεται με Έντομα (κυρίως Κολεόπτερα και Υμενόπτερα) και Αράχνες.

Εξάπλωση
 Ενδημικό είδος της Καρπάθου. Εντοπίζεται σε δύο ρεματιές στο βόρειο τμήμα του νησιού, σε σύστημα ρυάκων κοντά στο χωριό Όλυμπος καθώς και σε ποτίστρες ζώων.

Βάτραχος της Κρήτης *Pelophylax cretensis*

Μήκος σώματος 5-8,5 εκατοστά. Χρωματισμός ράχης γκρι, λαδί ή καφέ με καφέ ή λαδί κηλίδες. Κοιλιά ανοιχτόχρωμη με γκριζωπά στίγματα, ενώ το εσωτερικό των άκρων είναι κίτρινο. Έχει διακριτές ραχιοπλευρικές δερματικές αναδιπλώσεις. Στα αρσενικά φωνητικοί σάκοι σκούρου γκρι χρώματος.

Βασικά στοιχεία βιολογίας
 Δραστηριοποιείται κυρίως την άνοιξη και το καλοκαίρι, αλλά μπορεί να παραμείνει δραστήριο όλο το έτος. Συναντάται κοντά σε υγροτόπους όπως λίμνες, λιμνία, έλη, ποτάμια χαμηλής ροής, ρυάκια, κανάλια, λιμνοδεξαμενές όπου αναπαράγεται και γεννά. Αναπαραγωγική περίοδος από Μάρτιο έως Ιούνιο.

Εξάπλωση
 Ενδημικό είδος της Κρήτης.

Χοχυλίνα *Lyciasalamandra helverseni*

Μήκος σώματος 12-15 εκατοστά. Σώμα λεπτό και κυλινδρικό με κεφάλι πεπλατυσμένο με μεγάλα μάτια και ανεπτυγμένους παρώπιους αδένες. Χρωματισμός ράχης καφέ με κίτρινες κηλίδες. Τα αρσενικά φέρουν μυτερή απόφυση στη βάση της ουράς για τη σύζευξη.

Βασικά στοιχεία βιολογίας
 Δραστηριοποιείται τις νυχτερινές ώρες και σε περιόδους με υψηλά επίπεδα υγρασίας. Παραμένει ενεργό από τον Οκτώβριο μέχρι τον Απρίλιο, ενώ το καλοκαίρι κρύβεται σε σχισμές. Αναπαράγεται τον χειμώνα, τα θηλυκά γεννούν μέχρι δύο πλήρως ανεπτυγμένα άτομα. Τρέφεται κυρίως με σαλιγκάρια, σκουλήκια και Έντομα.

Εξάπλωση
 Ενδημικό είδος της Καρπάθου, της Σαρίας και της Κάσου. Συναντάται σε περιοχές με φρύγανα και λιβάδια ή ακόμη και σε ανθρώπινους οικισμούς.

Νυφίτσα *Lyciasalamandra luschani*

Μήκος σώματος 11-14 εκατοστά. Σώμα λεπτό και κυλινδρικό με κεφάλι πεπλατυσμένο με μεγάλα μάτια και ανεπτυγμένους παρώπιους αδένες. Χρωματισμός ράχης φωτεινό πορτοκαλί ή ανοιχτόχρωμο καστανό με στίγματα. Τα αρσενικά φέρουν μυτερή απόφυση στη βάση της ουράς.

Βασικά στοιχεία βιολογίας
 Δραστηριοποιείται τις νυχτερινές ώρες και σε περιόδους με υψηλά επίπεδα υγρασίας. Παραμένει ενεργό από τον Οκτώβριο μέχρι τον Απρίλιο, ενώ τους καλοκαιρινούς μήνες κρύβεται σε σχισμές και κοιλιές στο έδαφος. Αναπαράγεται τον χειμώνα, και τα θηλυκά γεννούν μέχρι δύο μικρά. Τρέφεται με Ασιπιδόβια, κυρίως Έντομα, σκουλήκια και σαλιγκάρια.

Εξάπλωση
 Απαντά στα νότια παράλια της Τουρκίας. Στην Ελλάδα βρίσκεται μόνο στο Καστελόριζο. Ζει σε περιοχές με φρύγανα, μακία, καλλιέργειες.

Μακεδονικός τρίτωνας *Triturus macedonicus*

Μήκος σώματος 12-15 εκατοστά. Χρωματισμός ράχης καφέ, μαύρο ή και λαδί με κηλίδες. Χρωματισμός κοιλιάς πορτοκαλί με κηλίδες. Τα αρσενικά εμφανίζουν ραχιαίο λοφίο έως τη βάση της ουράς.

Βασικά στοιχεία βιολογίας
 Δραστηριοποιείται κυρίως τις νυχτερινές ώρες. Αναπαράγεται από τον Φεβρουάριο έως τον Ιούλιο-Αύγουστο. Διαχειμάζει ενώ στις νοτιότερες περιοχές μπορεί να παραμείνει ενεργός καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Τα θηλυκά αναποθέτουν περίπου 200 αυγά σε υδρόβια φυτά. Συναντάται σε μόνιμες υδατοσυλλογές με πλούσια υδρόβια βλάστηση. Τρέφεται με χερσαία και υδρόβια Αρθρόποδα και Έντομα.

Εξάπλωση
 Ενδημικό είδος των Βαλκανίων. Στην Ελλάδα εξαπλώνεται σε δυτική Μακεδονία, Ήπειρο, Θεσσαλία, δυτική Στερεά και Κέρκυρα.

Γραικοχελώνα *Testudo graeca*

Μήκος χελύου 25-30 εκατοστά. Χρωματισμός χελύου κίτρινο-καφέ, λαδί ή πρασινωπό με καφέ ή μαύρα μπαλώματα. Χρωματισμός πλάστρου κίτρινο-καφέ με μαυριδερά μπαλώματα. Μία μόνο πλάκα πάνω από την ουρά.

Βασικά στοιχεία βιολογίας
 Δραστηριοποιείται την ημέρα. Ανάλογα με τις συνθήκες, μπορεί να πέσει σε χειμérica νάρκη. Συναντάται σε μεγάλη ποικιλία ενδιαιτημάτων, φυσικών και ανθρωπογενών. Η αναπαραγωγή γίνεται την άνοιξη και τα θηλυκά γεννούν 1-3 φορές το χρόνο. Είναι κυρίως φυτοφάγο είδος, αλλά περιστασιακά τρέφεται και με μικρά Ασιπιδόβια.

Εξάπλωση
 Απαντάται στη βόρεια δυτική Αφρική, τη δυτική Ασία και τα Βαλκάνια. Στην Ελλάδα εξαπλώνεται σε Μακεδονία και τη Θράκη καθώς και σε νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου.

Μεσογειακή χελώνα *Testudo hermanni*

Μήκος χελύου έως 25 εκατοστά. Χρωματισμός χελύου σε ποικίλες αποχρώσεις από κίτρινο έως καφέ, με καφέ ή κίτρινα μπαλώματα, αντίστοιχα. Χρωματισμός πλάστρου σκούρος με μία κίτρινωπή λωρίδα κατά μήκος. Δύο πλάκες πάνω από την ουρά και μία φολίδα στην άκρη της.

Βασικά στοιχεία βιολογίας
 Ημερόβιο είδος με δυνατότητα χειμérica νάρκης. Απαντά σε ποικιλία ενδιαιτημάτων, φυσικών και ανθρωπογενών με πυκνή βλάστηση. Ζευγαρώνει την άνοιξη και τα θηλυκά γεννούν 1-2 φορές το χρόνο. Είναι αποκλειστικά φυτοφάγο είδος.

Εξάπλωση
 Απαντάται στα Βαλκάνια, την Ιταλία και τη νότια Γαλλία. Στην Ελλάδα εξαπλώνεται σε όλη την ηπειρωτική χώρα, την Εύβοια και στα περισσότερα νησιά του Ιονίου.

Κρασπεδοχελώνα *Testudo marginata*

Μήκος χελύου έως 35 εκατοστά. Χρωματισμός χελύου μαύρος με κίτρινα μπαλώματα. Χρωματισμός πλάστρου κίτρινος με μαύρα μπαλώματα. Οι πλάκες στο πίσω μέρος του χελύου έχουν χαρακτηριστική κλίση προς τα έξω. Μία μόνο πλάκα πάνω από την ουρά.

Βασικά στοιχεία βιολογίας
 Ημερόβιο είδος. Συναντάται σε πυκνή βλάστηση, κυρίως σε θαμνώνες, δάση βελανιδιάς, ακόμα και σε καλλιέργειες. Ζευγαρώνει την άνοιξη και τα θηλυκά γεννούν 1-3 φορές το χρόνο. Είναι αποκλειστικά φυτοφάγο είδος.

Εξάπλωση
 Βρίσκεται σε θέσεις στα Βαλκάνια και την Ιταλία. Στην Ελλάδα εξαπλώνεται από την Πελοπόννησο έως τον Όλυμπο και σε πολλά νησιά.

